

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

**PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA
O MIROVINSKOM OSIGURANJU, S KONAČNIM PRIJEDLOGOM ZAKONA**

Zagreb, srpanj 2010.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MIROVINSKOM OSIGURANJU

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje ovoga zakona sadržana je u članku 2. stavku 4. i članku 56. stavku 1. Ustava Republike Hrvatske

II. OCJENA STANJA, OSNOVNA PITANJA KOJA SE UREĐUJU PREDLOŽENIM ZAKONOM, TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

Ocjena stanja

Zakonom o mirovinskom osiguranju, koji je Hrvatski sabor donio 10. srpnja 1998. (Narodne novine, br. 102/98 – u daljnjem tekstu: ZOMO), koji se primjenjuje od 1. siječnja 1999. uređeno je obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti u Republici Hrvatskoj, koji je I. stup postojećeg trodijelnog hrvatskog mirovinskog sustava (II. i III. stup toga sustava čine obvezno i dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje). Taj se Zakon do sada mijenjao i dopunjavao deset puta, i to:

- *prvi put*, Zakonom o izmjeni Zakona o mirovinskom osiguranju, Narodne novine, br. 127/00,
- *drugi put*, Zakonom o izmjeni Zakona o mirovinskom osiguranju, Narodne novine, br. 59/01,
- *treći put*, Zakonom o dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju, Narodne novine, br. 109/01,
- *četvrti put*, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju, Narodne novine, br. 147/02,
- *peti put*, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju, Narodne novine, br. 117/03,
- *šesti put*, Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o mirovinskom osiguranju, Narodne novine, br. 30/04,
- *sedmi put*, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju, Narodne novine, br. 177/04,
- *osmi put*, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju, Narodne novine, br. 92/05,
- *deveti put*, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju, Narodne novine, br. 79/07,
- *deseti put*, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju, Narodne novine, br. 35/08.

Osim toga, Ustavni sud Republike Hrvatske je svojim odlukama od 18. travnja 2007. (Narodne novine, br. 43/07) i 17. ožujka 2010. (Narodne novine, br. 40/10) utvrdio neustavnost nekih odredaba ZOMO, i to:

- odredaba s različitim uvjetima za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja za muškarce i žene (članci 30., 31. i 66. i članak 78. stavak 2.), i

- odredaba o nepromjenjivosti prava iz mirovinskog osiguranja stečenih prema prijašnjim propisima (članak 5. stavci 3. i 5.).

Razlozi za dosadašnje izmjene i dopune u najvećoj mjeri bili su u novom i objedinjenom načinu financiranja obveznih osiguranja u Republici Hrvatskoj putem Porezne uprave prema tada važećem Zakonu o doprinosima za obvezna osiguranja (Narodne novine, br. 147/02, 175/03 i 177/04), u evidentiranju podataka o plaći putem Središnjeg registra osiguranika prema Zakonu o prikupljanju podataka po osiguranicima o doprinosima za obvezna mirovinska osiguranja od 2002. i 2004. (Narodne novine, br. 177/04), kao i u potrebi mijenjanja i prilagođavanja mirovinskog osiguranja drugim pojavama i kretanjima u društvu (usklađivanje s drugim u međuvremenu donesenim zakonima, širenje kruga osiguranika, a osobito, obuhvat u osiguranje osoba zaposlenih u neformalnim oblicima rada i dr.). Osim toga, u međuvremenu došlo je do promjena u uvjetima za ostvarivanje i korištenje prava iz mirovinskog osiguranja, tako što je:

- od 1. siječnja 2002. izvršeno određeno smanjenje mirovina ostvarenih pod povoljnijim uvjetima, čije je korištenje osigurano Zakonom o mirovinskom osiguranju,
- od 1. siječnja 2003. omogućeno ostvarivanje prava na starosnu mirovinu, prijevremenu starosnu mirovinu i invalidsku mirovinu samostalnim obveznicima doprinosa koji ispunjavaju uvjete za ostvarivanje prava, ako i nisu uplatili sve dužne doprinose za mirovinsko osiguranje,
- od 23. srpnja 2003. omogućeno ostvarivanje prava na starosnu mirovinu osiguranicima koji su radili s nepunim radnim vremenom, ako ispunjavaju uvjet mirovinskog staža na temelju vremena provedenog u osiguranju,
- od 1. travnja 2004. korisnicima mirovine ostvarenih prema prijašnjim propisima integriran je u mirovinu dodatak od 100 kuna + 6%,
- od 1. siječnja 2008., radi ostvarivanja prava na obiteljsku mirovinu, Zakonom su uređeni uvjeti pod kojima se smatra da je pokojni osiguranik odnosno korisnik mirovine uzdržavao člana domaćinstva, postotak za smanjenje prijevremene starosne mirovine umanjen je s 0,34% na 0,15% po mjesecu ranijeg ostvarivanja mirovine i povećane su svote invalidskih mirovina zaposlenih korisnika tih mirovina,
- od 28. ožujka 2008. mogućnost ostvarivanja prava na obiteljsku mirovinu proširena je i na izvanbračnog druga, a mogućnost za ostvarivanje prava na mirovinu proširena je na sve osiguranike koji su radili s nepunim radnim vremenom, ako ispunjavaju uvjete mirovinskog staža na temelju vremena provedenog u osiguranju.

Obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti, koje se provodi na temelju odredaba ZOMO, karakteriziraju negativni trendovi, osobito posljednje dvije godine, koji se očituju u sljedećem:

- broj osiguranika od 2008. godine postupno opada, tako da je 31. prosinca 2008. evidentirano 1 604 848 osiguranika, a 31. prosinca 2009. godine 1 530 233 osiguranika, što je za 4,6% manje nego u prethodnoj godini,
- broj korisnika mirovine, s 1 148 290 na 31. prosinca 2008. porastao je na 1 172 814 ili za 2,1% više nego u prethodnoj godini,
- omjer između broja osiguranika i korisnika mirovine krajem 2008. godine iznosio je 1,37, a krajem 2009. bio je 1,30, što je za 5,1% lošije nego u prethodnoj godini,

- prosječna starosna mirovina ostvarena na temelju ZOMO 31. prosinca 2009. iznosila je 2.387,94 kuna, prosječna invalidska mirovina 1.937,99 kune, a prosječna obiteljska mirovina 1.865,10 kuna,
- u 2009. godini za financiranje svih prava u sustavu mirovinskog osiguranja utrošeno je ukupno 35,072 milijarde kuna, a za financiranje tih obveza u 2010. godini planirano je 35,211 milijarda kuna,
- udio troškova mirovinskog osiguranja u bruto domaćem proizvodu iznosio je 2008. godine 9,8%, a 2009. godini 10,5% (to je u najvećoj mjeri posljedica smanjenja BDP-a u 2009. godini).

Navedena razina mirovina, osim ostalog, rezultat je primjene Zakona o posebnom porezu na plaće, mirovine i druge primitke (Narodne novine, br. 94/09), prema kojemu su ovim porezom mirovine smanjene za 2% i 4% i prema kojemu je u 2010. godini obustavljeno usklađivanje mirovina. Taj je Zakon donesen radi uspostavljanja ravnoteže u javnoj potrošnji (i primjenjivat će se za smanjenje od 2% do 30. lipnja 2010., a za smanjenje od 4% do 31. listopada 2010. - Narodne novine, br. 56/10). Bez obzira na to, cijeni se da su troškovi ovakvog mirovinskog sustava previsoki i da treba poduzeti mjere za njihovo smanjenje odnosno usporavanje rasta. Polazeći od aktualne gospodarske i financijske situacije, Vlada Republike Hrvatske je u svibnju 2010. godine predstavila Program gospodarskog oporavka, u kojemu je, između ostalog navedeno:

- da će se izvršiti *"revizija sustava mirovina stečenih pod posebnim uvjetima i njihovo smanjivanje, te priprema za postupno ukidanje pojedinih kategorija"* i
- da će se obaviti *"priprema za uvođenje promjena u sustavu mirovinskog osiguranja"*.

Izvršenje dijela prve mjere ostvareno je donošenjem Zakona o smanjenju mirovina određenih, odnosno ostvarenih prema posebnim propisima o mirovinskom osiguranju (Narodne novine, br. 71/10) kojim će se mirovine obuhvaćene tim Zakonom, veće od 3.500 kn od 1. srpnja 2010. smanjiti za 10%. Potom bi se nastavile aktivnosti na izvršavanju obveza u sklopu te mjere.

U sklopu druge mjere, u mirovinskom osiguranju koje se provodi na temelju ZOMO, predviđeno je:

- postupno usklađivanje zakonske dobi za odlazak u starosnu mirovinu i prijevremenu starosnu mirovinu za žene, i
- izmjene pravila za odlazak u prijevremenu starosnu mirovinu, odnosno smanjenje iznosa prijevremene starosne mirovine.

Polazeći od navedenih mjera u sklopu Programa gospodarskog oporavka, pokazuje se potreba za izmjenom odgovarajućih odredaba ZOMO i njegovom prilagođavanju tim mjerama. Pritom, pokazuje se i potreba za nekim drugim izmjenama toga Zakona, što je posljedica u međuvremenu donesenih i izmijenjenih nekih zakona s refleksijom na mirovinsko osiguranje, kao i potreba za izmjenama odredaba toga Zakona na koje je ukazala dosadašnja praksa njegove primjene.

Osnovna pitanja koja se uređuju predloženim zakonom

Predloženim zakonom, uredilo bi se postupno povećanje dobne granice za žene za stjecanje prava na prijevremenu starosnu mirovinu i starosnu mirovinu i povećanje mirovinskog staža za prijevremenu starosnu mirovinu, te izjednačavanje dobne granice za roditelje za stjecanje prava na obiteljsku mirovinu. Predlaže se povećanje dobne granice za šest mjeseci u svakoj kalendarskoj godini u razdoblju od 2011. do 2019. godine. Uvjeti za stjecanje prava na prijevremenu starosnu mirovinu i starosnu mirovinu za muškarce i žene, izjednačili bi se u 2020. godini. Time bi se otklonila nejednakost u stjecanju i ostvarivanju tih prava muškaraca i žena koja je utvrđena Odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske, broj: U-I-1152/2000, U-I-1814/2001, U-I-1478/2004, U-I-3137/2004 i U-I-3760/2005, od 18. travnja 2007., odnosno Zakon o mirovinskom osiguranju uskladio bi se sa spomenutom Odlukom Ustavnog suda. Polazni faktor za prijevremenu starosnu mirovinu povećao bi se sa sadašnjih 0,15% na 0,34% za svaki mjesec odlaska u mirovinu prije ispunjenja uvjeta za starosnu mirovinu, ali najviše za pet godina. Time bi se razmjerno ranijem umirovljenju, primjerenije odredila prijevremena starosna mirovina. Istovremeno bi se za svaki kasniji mjesec odlaska u mirovinu nakon godina života propisanih za starosnu mirovinu, mirovina povećavala na isti način kao i što se umanjuje prije navršavanja tih godina, što bi stimuliralo duže zadržavanje u osiguranju.

Predlaže se jasnije definiranje određenih skupina osiguranika obveznih na mirovinsko osiguranje (osobe koje obavljaju obrt kao domaću radinost, članovi uprave i izvršni direktori, roditelj njegovatelj, pomorci), čime se odredbe Zakona o mirovinskom osiguranju usklađuju s drugim propisima koji uređuju položaj tih osoba s aspekta obveznika plaćanja doprinosa i poreza.

Također, predlaže se izričito određivanje dana prestanka prava na mirovinu u slučaju smrti korisnika mirovine i to tako da mirovina i ostala primanja iz mirovinskog osiguranja pripadaju do zadnjeg dana u mjesecu, a kada se nakon tog korisnika ostvaruje pravo na obiteljsku mirovinu, obiteljska mirovina pripada od prvog slijedećeg mjeseca od mjeseca u kojem je korisnik umro. Na taj način izbjeći će se dosadašnje tumačenje da mirovina i ostala primanja pripadaju do dana smrti korisnika (s obzirom da to pitanje nije jasno uređeno) što je u praksi dovodilo do troškova za vođenje regresnih postupaka koji su viši od vraćenih sredstava.

Posljedice koje će donošenjem zakona proisteći

Donošenjem predloženog zakona:

- izvršit će se Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, broj: U-I-1152/2000, U-I-1814/2001, U-I-1478/2004, U-I-3137/2004 i U-I-3760/2005, od 18. travnja 2007. i do 2020. godine postupno izjednačiti žene s muškarcima pri ostvarivanju prava na starosnu mirovinu i prijevremenu starosnu mirovinu,
- povećanjem mirovine zbog odlaska u mirovinu nakon 65. godine života stimulirat će se osiguranici za što duže ostajanje u svijetu rada,
- povećat će se postotak smanjenja prijevremene starosne mirovine za buduće korisnike te mirovine,
- izvršiti usklađivanje Zakona o mirovinskom osiguranju s u međuvremenu donesenim propisima.

Navedene mjere imat će također pozitivne učinke na financijsku stabilnost postojećeg mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti.

III. OCJENA POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provedbu ovoga zakona nisu potrebna dodatna sredstva iz državnog proračuna.

IV. PRIJEDLOG ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

U skladu s odredbom članka 159. Poslovnika Hrvatskoga sabora predlaže se donošenje zakona po hitnom postupku. Razlog za donošenje zakona po hitnom postupku i njegova primjena od 1. listopada 2010. godine provedba je Programa gospodarskog oporavka, u kojem je kao kratkoročna mjera predviđeno uvođenje promjena u sustav mirovinskog osiguranja u smislu postupnog usklađivanja zakonske dobi za odlazak u prijevremenu i redovnu starosnu mirovinu, kao i izmjene pravila za odlazak u prijevremenu mirovinu s financijskim penaliziranjem prijevremenog umirovljenja.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MIROVINSKOM OSIGURANJU

Članak 1.

U Zakonu o mirovinskom osiguranju (Narodne novine, br. 102/98, 127/00, 59/01, 109/01, 147/02, 117/03, 30/04, 92/05, 43/07, 79/07, 35/08 i 40/10), u članku 10. stavku 1. iza točke 6. dodaje se nova točka 7. koja glasi:

"7) članovi posade broda u međunarodnoj plovidbi, za vrijeme plovidbe, prema odredbama Pomorskog zakonika, ako međunarodnim ugovorom o socijalnom osiguranju nije drukčije određeno."

Članak 2.

U članku 11. točka 5. mijenja se i glasi:

"5) osobe koje obavljaju djelatnost za čije obavljanje nije propisano izdavanje odobrenja ili registracije, ali imaju obilježje samostalnosti, trajnosti i s namjerom stvaranja izvora dohotka ili dobiti i po osnovi obavljanja tih djelatnosti su obveznici poreza na dohodak ili poreza na dobit, ako nisu korisnici mirovine ili nisu obvezno osigurane po drugoj osnovi."

Dodaje se nova točka 6. koji glasi:

"6) osobe koje obavljaju obrt kao domaću radinost ili kao sporedno zanimanje, ako nisu korisnici mirovine ili nisu obvezno osigurane po drugoj osnovi."

Članak 3.

U članku 12. stavak 1. mijenja se i glasi:

"(1) Obvezno su osigurane osobe koje obavljaju poljoprivrednu djelatnost kao jedino ili glavno zanimanje, a upisane su u upisnik poljoprivrednih gospodarstava u svojstvu nositelja ili člana poljoprivrednog gospodarstva."

Članak 4.

U članku 13. između riječi "uprave" i "trgovačkih" dodaju se riječi "i izvršni direktori".

Članak 5.

U članku 15. dodaje se novi stavak 3. koji glasi:

"(3) Obvezno je osiguran roditelj njegovatelj prema propisima o socijalnoj skrbi, za vrijeme trajanja toga svojstva."

Članak 6.

U članku 16. stavku 1. riječi: "ili na brodovima pod stranom zastavom" brišu se.

Članak 7.

U članku 24. dodaju se novi stavci 2. i 3. koji glase:

"(2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, kada doprinosi za mirovinsko osiguranje nisu plaćeni u cijelosti, staž osiguranja se utvrđuje na temelju plaćenih doprinosa i razmjernog dijela kamata, posebno po svakoj osnovi osiguranja.

(3) Način utvrđivanja staža osiguranja na temelju plaćenih doprinosa za mirovinsko osiguranje utvrđuje pravilnikom ministar nadležan za mirovinsko osiguranje, uz prethodnu suglasnost ministra financija."

Članak 8.

U članku 30. riječi: "(muškarac), odnosno kada navršši 60 godina života (žena)" brišu se.

Članak 9.

U članku 31. riječi: "(muškarac), odnosno kada navršši 55 godina života i 30 godina mirovinskog staža (žena)" brišu se.

Članak 10.

U članku 66. stavak 1. mijenja se i glasi:

"(1) Roditelj kojega je osiguranik ili korisnik prava uzdržavao do svoje smrti ima pravo na obiteljsku mirovinu:

1) ako je do smrti osiguranika ili korisnika prava navršio 60 godina života, ili

2) ako je mlađi od 60 godina života, ali je do smrti osiguranika ili korisnika prava nastala opća nesposobnost za rad, sve dok takva nesposobnost traje."

Članak 11.

U članku 67. dodaje se novi stavak 2. koji glasi:

"(2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, a u slučaju smrti korisnika mirovine, pravo na obiteljsku mirovinu može se steći najranije od prvoga sljedećeg mjeseca od mjeseca u kojem je korisnik mirovine umro."

Dosadašnji članci 2. do 4. postaju članci 3. do 5.

Članak 12.

U članku 69. dodaje se novi stavak 5. koji glasi:

"(5) Kada pravo na obiteljsku mirovinu ima samo dijete, odnosno samo djeca, nakon smrti oba roditelja, iznimno od članka 89. ovoga Zakona, djetetu, odnosno djeci, određuje se i isplaćuje obiteljska mirovina po svakome od roditelja."

Članak 13.

U članku 78. stavku 2. brojka: "0,15%" zamjenjuje se brojkom: "0,34%".

Dodaje se novi stavak 3. koji glasi:

"(3) Polazni faktor za određivanje starosne mirovine osiguranika, koji prvi put stječe mirovinu nakon navršene 65. godine života, povećava se za postotak iz stavka 2. ovoga članka za svaki mjesec koji je protekao od navedene navršene starosne dobi do dana ostvarivanja prava, a najviše za pet godina."

Članak 14.

U članku 79. stavci 8. i 10. brišu se, a dosadašnji stavak 9. postaje stavak 8.

Članak 15.

U članku 87. iza stavka 1. dodaje se novi stavak 2. koji glasi:

"(2) U slučaju smrti korisnika mirovine, dospjela mirovina i ostala primanja pripadaju do zadnjeg dana u mjesecu u kojem je korisnik umro."

U dosadašnjem stavku 2., koji postaje stavak 3., riječi: "stavka 1." zamjenjuju se riječima: "stavaka 1. i 2."

Članak 16.

Članak 88. mijenja se i glasi:

"(1) Mirovine i druga primanja iz mirovinskog osiguranja isplaćuju se na račun korisnika u banci u Republici Hrvatskoj ili u inozemstvu odnosno, putem pošte na adresu korisnika u Republici Hrvatskoj.

(2) Isplata mirovina i drugih primanja iz mirovinskog osiguranja u inozemstvo obavlja se primjenom međunarodnog ugovora o socijalnom osiguranju ili primjenom uzajamnosti, odnosno na temelju rješenja Zavoda o odobravanju isplate u državu s kojom nije sklopljen ugovor ili nema uzajamnosti.

(3) Radi uređivanja međusobnih odnosa u vezi s načinom, uvjetima isplate i povratom mirovina i drugih primanja iz stavka 1. ovoga članka, Zavod zaključuje ugovor s bankama i poštom.

(4) Mirovine i druga primanja, koja su isplaćena prema stavku 1. i 3. ovoga članka nakon smrti korisnika, pripadaju državnom proračunu Republike Hrvatske, a na zahtjev Zavoda, banka odnosno pošta ovlaštena je i obvezna vratiti ih.

(5) Banka ne može vlastita potraživanja namirivati iz mirovina i drugih primanja iz mirovinskog osiguranja iz stavka 4. ovoga članka.

(6) Ako banka ne vrati sredstva isplaćena prema stavku 3. ovoga članka, zato što je njima raspolagala neka druga osoba, banka je obvezna na zahtjev Zavoda dati podatke o osobi koja je raspolagala tim sredstvima.

(7) Pošta je odgovorna za nastalu štetu ako je protivno ugovorenim uvjetima isplate mirovina i drugih primanja iz mirovinskog osiguranja, ta primanja isplatila nakon smrti korisnika."

Članak 17.

U članku 90. stavku 2. brojka: "0,15%" zamjenjuje se brojkom: "0,34%".

Članak 18.

U članku 91. stavku 2. iza riječi: "članka" dodaju se riječi: "koja je dostavljena Zavodu".

Dodaju se novi stavci 3. i 4. koji glase:

"(3) Kada je korisnik mirovine stavljen pod skrbništvo, kao osoba potpuno lišena poslovne sposobnosti ili djelomično lišena poslovne sposobnosti u pogledu raspolaganja prihodima, Zavod njegovu mirovinu isplaćuje u skladu s odlukom nadležnog centra za socijalnu skrb.

(4) Kada je korisnik mirovine smješten u ustanovu za zbrinjavanje starijih i nemoćnih osoba, on može ovlastiti Zavod da njegovu mirovinu isplaćuje na račun odnosno ustanove, u svrhu pokrića troškova smještaja u toj ustanovi."

Članak 19.

U članku 92. riječi: "odnosno opunomoćenik" zamjenjuju se riječima: "opunomoćenik, centar za socijalnu skrb odnosno ustanova za zbrinjavanje starijih i nemoćnih osoba".

Članak 20.

U članku 100. točka 7. mijenja se i glasi:

"7) za članove posade broda u međunarodnoj plovidbi - prema sjedištu poslodavca, odnosno njegove podružnice, a za članove posade broda, čiji je poslodavac strana osoba - prema mjestu prebivališta".

Članak 21.

U članku 101. stavku 1. točkama 1. do 3. riječi: "15 dana" zamjenjuju se riječima: "8 dana".

Članak 22.

U članku 128. stavku 1. riječi: "Hrvatski sabor" zamjenjuju se riječima: "Vlada Republike Hrvatske".

Članak 23.

U naslovu Glave X. iza riječi: "ŠTETE" dodaju se riječi: "I STJECANJE BEZ PRAVNE OSNOVE".

Članak 24.

U članku 164. stavku 1. riječ: "Osigurana" briše se.

Dodaje se novi stavak 3. koji glasi:

"(3) Zavod rješenjem u upravnom postupku po službenoj dužnosti utvrđuje visinu nepripadno isplaćenih sredstava prema ovome članku i članku 165. ovoga Zakona."

Članak 25.

U članku 166. stavku 2. riječ: "osiguraniku" briše se.

Članak 26.

Iznimno od odredbe članka 30. Zakona o mirovinskom osiguranju (članak 8. ovoga Zakona), pravo na starosnu mirovinu stječe osiguranik (žena) kada navrši:

- 1) u 2010. godini - 60 godina života,
- 2) u 2011. godini - 60 godina i 6 mjeseci života,
- 3) u 2012. godini - 61 godinu života,
- 4) u 2013. godini - 61 godinu i 6 mjeseci života,

- 5) u 2014. godini - 62 godine života,
- 6) u 2015. godini - 62 godine i 6 mjeseci života,
- 7) u 2016. godini - 63 godine života,
- 8) u 2017. godini - 63 godine i 6 mjeseca života,
- 9) u 2018. godini - 64 godine života,
- 10) u 2019. godini - 64 godine i 6 mjeseci života.

Članak 27.

Iznimno od odredbe članka 31. Zakona o mirovinskom osiguranju (članak 9. ovoga Zakona), pravo na prijevremenu starosnu mirovinu stječe osiguranik (žena) kada navrší:

- 1) u 2010. godini - 55 godina i 30 godina mirovinskog staža,
- 2) u 2011. godini - 55 godina i 6 mjeseci života i 30 godina i 6 mjeseci mirovinskog staža,
- 3) u 2012. godini - 56 godina života i 31 godinu i mirovinskog staža,
- 4) u 2013. godini - 56 godina i 6 mjeseci života i 31 godinu i 6 mjeseci mirovinskog staža,
- 5) u 2014. godini - 57 godina života i 32 godine mirovinskog staža,
- 6) u 2015. godini - 57 godina i 6 mjeseci života i 32 godine i 6 mjeseci mirovinskog staža,
- 7) u 2016. godini - 58 godina života i 33 godine mirovinskog staža,
- 8) u 2017. godini - 58 godina i 6 mjeseca života i 33 godine i 6 mjeseca mirovinskog staža,
- 9) u 2018. godini - 59 godina života i 34 godine mirovinskog staža,
- 10) u 2019. godini - 59 godina i 6 mjeseci života i 34 godine i 6 mjeseci mirovinskog staža.

Članak 28.

Osiguraniku ženi u razdoblju od 1. listopada 2010. do 31. prosinca 2019. za stjecanje prava na starosnu mirovinu, snižava se dobna granica na temelju staža osiguranja s povećanim trajanjem, prema dobnoj granici određenoj člankom 26. ovoga Zakona.

Članak 29.

Iznimno od članka 13. ovoga Zakona, osiguraniku ženi koja prvi put stječe mirovinu u razdoblju od 1. listopada 2010. do 31. prosinca 2019. polazni faktor za određivanje starosne mirovine nakon navršene starosne dobi iz članka 26. ovoga Zakona, povećava se za postotak iz stavka 2. članka 13. ovoga Zakona za svaki mjesec koji je protekao od navedene navršene starosne dobi do dana ostvarivanja prava, a najviše za 5 godina.

Članak 30.

Ministar nadležan za mirovinsko osiguranje će u roku od dva mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona, donijeti pravilnik iz članka 7. stavka 3. ovoga Zakona.

Članak 31.

Ovaj Zakon objavit će se u Narodnim novinama, a stupa na snagu 1. listopada 2010. godine.

OBRAZLOŽENJE KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MIROVINSKOM OSIGURANJU

Uz članke 1. i 6.

Zakonom o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika (Narodne novine, br. 76/07), koji je stupio na snagu 1. siječnja 2008., za pomorce u međunarodnoj plovidbi na drukčiji je način uređeno mirovinsko osiguranje, nego do tada. Prema tim izmjenama, "*član posade broda u međunarodnoj plovidbi, bez obzira na državnu pripadnost broda, obvezno je osigurana osoba u obveznom mirovinskom osiguranju ako u Republici Hrvatskoj ima prebivalište, odnosno uobičajeno boravište (rezident)*". Prema navedenim izmjenama Pomorskog zakonika, trajanje osiguranja traje za svaku plovidbu zasebno, od ukrcaja na brod, pa do iskrcanja s njega. Za razliku od dosadašnjeg propisa, poslodavac odnosno lučka kapetanija (a ne više pomorac) dužni su podnositi prijavu na osiguranje (i odjavu) u ovim slučajevima. Shodno tome, predlaže se odgovarajuća dopuna članku 10. ZOMO, tako što bi se mirovinsko osiguranje pomoraca uredilo na dvojaki način, i to:

- pomorci ukrcani na brodovima u unutrašnjoj plovidbi ostaju obvezno osigurani, kao radnici, prema članku 10. stavku 1. točki 1. ZOMO, budući da se radi o osobama u radnom odnosu koje mirovinsko osiguranje uspostavljaju ugovorom o radu, a
- pomorci u međunarodnoj plovidbi bili bi osigurani na mirovinsko osiguranje za vrijeme trajanja ugovora o ukrcaju na brod, kada imaju prebivalište ili uobičajeno boravište u republici Hrvatskoj prema novoj točki 7. istoga članka.

Valja napomenuti, da neće svi pomorci u međunarodnoj plovidbi biti obvezno osigurani na temelju ovoga članka, jer će jedan broj njih biti osiguran kod stranih nositelja mirovinskog osiguranja, prema državi zastave broda. Naime, Republika Hrvatska je sklopila i primjenjuje ugovore o socijalnom osiguranju s 20 država, a na temelju sukcesije SFR Jugoslavije primjenjuje 5 ugovora. To je: Australija, Austrija, Belgija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Češka, Danska, Francuska, Italija, Crna Gora, Srbija, Kanada, Québec, Luksemburg, Mađarska, Makedonija, Nizozemska, Norveška, Njemačka, Poljska, Slovačka, Slovenija, Švedska, Švicarska, Turska i Velika Britanija. Prema tim međunarodnim ugovorima obveza na osiguranje za pomorce ukrcane na brodovima država ugovornica uređena je prema državi zastave odnosno pripadnosti broda. Stoga je u predloženoj odredbi nužno ograničenje, prema kojemu će se ona primijeniti ako se u odnosnom slučaju ne uspostavi mirovinsko osiguranje u državi s kojom je sklopljen ugovor o socijalnom osiguranju. Time se izbjegava i eventualno nepotrebno dvostruko osiguranje u istome slučaju rada.

U vezi s time, nužno je brisati i dio odredbe članka 16. stavka 1. Zakona.

Uz članak 2.

Obzirom da su prema važećoj odredbi članka 11. podstavka 5. Zakona, obvezno osigurane osobe koje ostvaruju prihod i upisane su u registar obveznika poreza na dohodak od samostalne djelatnosti, a nisu osigurane po drugoj osnovi, ali ne i druge osobe koje ostvaruju prihod po osnovi obavljanja raznih „neformalnih“ oblika djelatnosti za čije obavljanje nije propisano izdavanje odobrenja i registracije kao što su: 1. djelatnost osoba koje ostvaruju primitke od kojih se, prema propisima o porezu na dohodak, utvrđuje drugi dohodak, ali su promijenile način utvrđivanja dohotka pa prema tim primicima utvrđuju dohodak od samostalne djelatnosti ili dobiti; 2. djelatnosti osoba koje ostvaruju primitke od imovine i imovinskih prava od kojih se, prema propisima o porezu na dohodak, utvrđuje dohodak od imovine i imovinskih primanja, ali su promijenile način utvrđivanja dohotka pa prema tim primicima utvrđuju dohodak od samostalne djelatnosti ili dobiti; 3. ostale djelatnosti upisane u

registar obveznika poreza na dohodak po osnovi obavljanja samostalne djelatnosti i po osnovi koje su obveznici poreza na dohodak ili poreza na dobit, predlaže se izmjena podstavka 5. koja će obuhvatiti sve gore navedene osobe.

Nadalje, člankom 68. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obrtu (Narodne novine, br. 68/07), koji je stupio na snagu 10. srpnja 2007., omogućeno je obavljanje obrta "kao sporednog zanimanja ili domaće radinosti". U istome članku određeno je da se za korisnike mirovine ne uspostavlja svojstvo osiguranika u obveznom mirovinskom osiguranju u tome slučaju. Slijedom toga, kao i zbog toga što se svojstvo osiguranika po ovoj osnovi ne uspostavlja niti za osobe koje su već obvezno osigurane, predlaže se dopuna članka 11. ZOMO, kojom bi se obuhvatile mirovinskim osiguranjem prema tome Zakonu i osobe koje obavljaju domaću radinost ili sporedno zanimanje, uz ograničenja navedena u prijedlogu za dopunu ovoga članka.

Uz članak 3.

Zakonom o poljoprivredi (Narodne novine, br. 149/09) definirani su:

1) *poljoprivredno gospodarstvo* jest pravna ili fizička osoba ili više fizičkih osoba koje se bave poljoprivredom, a djeluju kao:

- obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo,
- obrt registriran za obavljanje poljoprivredne djelatnosti,
- trgovačko društvo ili zadruga registrirana za obavljanje poljoprivredne djelatnosti,
- druga pravna osoba.

2) *obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo*, kao samostalna gospodarska i socijalna jedinica koju čine punoljetni članovi zajedničkoga kućanstva, a temelji se na vlasništvu i/ili uporabi proizvodnih resursa u obavljanju poljoprivredne djelatnosti,

3) *poljoprivrednik*, kao fizička osoba na poljoprivrednom gospodarstvu koja se bavi poljoprivredom te posjeduje znanja i vještine o poljoprivredi,

4) *nositelj obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva*, kao punoljetna osoba koja radi stalno ili povremeno na gospodarstvu i odgovorna je za njegovo poslovanje.

Također, člankom 23. istoga Zakona uveden je registar obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, koji sadržava i podatke o nositeljima i članovima tih gospodarstava.

Člancima 10. i 13. ZOMO uređena je obveza na mirovinsko osiguranje zaposlenih u pravnim osobama, a time i zaposlenih u trgovačkim društvima i drugim pravnim osobama poljoprivredne djelatnosti, dok je člankom 11. ZOMO uređena obveza na mirovinsko osiguranje u slučaju obrta, kao i samostalne djelatnosti poljoprivrede i šumarstva. Stupanjem na snagu Zakona o poljoprivredi nastala je potreba za novim definiranjem poljoprivrednika iz obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva, kao osiguranika u mirovinskom osiguranju. Slijedom toga, predlaže se izmjena članka 12. stavka 1. ZOMO, prema kojoj bi obvezno bili osigurani poljoprivrednici, kojima je poljoprivreda jedino ili glavno zanimanje i koji su, kao takvi, upisani u registar poljoprivrednih gospodarstava. Tako bi se, upisom u taj registar (i brisanjem iz njega) uspostavljalo (i prestajalo) svojstvo osiguranika prema članku 12. ZOMO. Time bi se, kao i u drugim djelatnostima, mirovinskim osiguranjem prema ovome Zakonu obuhvaćalo osobe, koje se poljoprivrednom djelatnošću stvarno i bave. Cijeni se da će se ovom mjerom povećati sadašnji broj osoba obuhvaćenih obveznim mirovinskim osiguranjem u tome svojstvu.

Uz članak 4.

Člankom 64. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima (Narodne novine, br. 107/07), koji je stupio na snagu 1. travnja 2008., za trgovačka društva uvedena je mogućnost da, umjesto uprave i nadzornog odbora, imaju upravni odbor i izvršne direktore.

Pritom, članovi upravnih odbora trgovačkih društava sada imaju prava i obveze, kao dosadašnji članovi uprave i članovi nadzornih odbora, a izvršni direktori, kao dosadašnji članovi uprave. Slijedom toga, predlaže se da se mogućnost mirovinskog osiguranja članova uprave proširi na izvršne direktore u trgovačkim društvima, dok bi ostali članovi upravnih odbora, koji obavljaju nadzor, ostali u istome položaju kao do sada.

Uz članak 5.

Člankom 31. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi (Narodne novine, br. 79/07), koji je na snazi od 8. kolovoza 2007., uvedeni su roditelji sa statusom roditelja njegovatelja koji se priznaje jednom od roditelja djeteta, kojemu je zbog održavanja kvalitete života potrebno pružanje specifične njege izvođenjem medicinsko-tehničkih zahvata, za koje je, prema preporuci liječnika, roditelj osposobljen. Prema izmijenjenom Zakonu o socijalnoj skrbi, ovim roditeljima taj se status priznaje u posebnom postupku, imaju pravo na odgovarajuću naknadu, a doprinose za njihovo mirovinsko osiguranje plaća Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, na teret državnog proračuna. Stoga je nužno i uspostavljanje obveznog osiguranja roditelja njegovatelja, za vrijeme trajanja toga statusa.

Uz članak 6.

Vidjeti obrazloženje uz članak 1.

Uz članak 7.

Člankom 24. ZOMO određeno je da se osiguranicima, koji su sami obveznici plaćanja doprinosa, računa staž osiguranja "*ako su u cijelosti uplaćeni doprinosi za mirovinsko osiguranje*". Također, člancima 32. i 54. ZOMO omogućeno je da ti osiguranici mogu ipak ostvariti pravo na starosnu ili invalidsku mirovinu na temelju mirovinskog staža za koji su uplaćeni doprinosi, ako ispunjavaju za to propisane uvjete, s time da im ostaje i dalje obveza za plaćanje doprinosa za nepokriveni dio staža osiguranja. Međutim, u slučajevima djelomičnog izmirenja obveza u ovim slučajevima, a primjenom propisa na temelju kojih se naplaćuju porezne obveze, najprije se naplaćuju ukupne kamate, pa onda ukupna glavnica, a ne naplaćuju se glavnica i kamate dospjeli prema vremenskom slijedu (od najstarijih do najnovijih). Posljedica toga je nepravilno (i nepravedno) utvrđivanje staža osiguranja u tim slučajevima.

U svrhu zaštite osiguranika, koji djelomično izmiruju svoje obveze u pogledu plaćanja doprinosa za mirovinsko osiguranje i radi otklanjanja mogućih dvojba i različitosti u pogledu računanja staža osiguranja u tim slučajevima, predloženom odredbom, a u svrhu primjene članaka 32. i 54. ZOMO, omogućava se utvrđivanje staža osiguranja u tim slučajevima na temelju pokrivenosti staža osiguranja razmjerno uplaćenim doprinosima i pripadajućim kamatama prema vremenskom redoslijedu nastanka obveza, sve do potpunog podmirivanja obveza na ime doprinosa. Način utvrđivanja staža osiguranja na temelju plaćenih doprinosa za mirovinsko osiguranje utvrđivao bi pravilnikom ministar nadležan za mirovinsko osiguranje, uz prethodnu suglasnost ministra financija. Predloženim načinom naplate doprinosa i računanjem staža osiguranja ne mijenja se ništa u pogledu utvrđivanja opsega obveza plaćanja doprinosa i kamata u ovim slučajevima.

Uz članke 8. - 10.

Odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske, br. U-I-1152/2000, U-I-1814/2001, U-I-1478/2004, U-I-3137/2004 i U-I-3760/2005, od 18. travnja 2007. (Narodne novine, br. 43/07) utvrđene su neustavnima odredbe članaka 30. i 31. ZOMO, kojima su uređeni različiti uvjeti starosne dobi (i mirovinskog staža) za ostvarivanje prava na starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu. U istoj Odluci, Ustavni sud je odredio da navedene odredbe ZOMO prestaju važiti

31. prosinca 2018., čime je državnim tijelima odredio i rok za njezino izvršenje. Stoga se predlaže odgovarajuća izmjena članaka 30. i 31. ZOMO, kojom se izvršava ova Odluka Ustavnog suda, a u člancima 26. i 27. predlaže se postupno povećavanje dobne granice i povećanje mirovinskog staža za žene u određenom prijelaznom razdoblju.

Istom Odlukom Ustavnog suda utvrđene su neustavnima odredbe članka 66. stavaka 1. i 2. ZOMO, kojim su uređeni različiti uvjeti starosne dobi za ostvarivanje prava na obiteljsku mirovinu, za roditelje koje je osiguranik, odnosno korisnik mirovine uzdržavao. U vezi s time, predlaže se odgovarajuća izmjena te neustavne odredbe. Time se u ovome dijelu ZOMO izvršava ova Odluka Ustavnog suda, tako što bi se uvjet starosne dobi za ostvarivanje prava na obiteljsku mirovinu u ovome slučaju za majku izjednačio s uvjetom za oca, tj. za majku bi se odredio uvjet starosne dobi od 60 godina života, bez prijelaznog razdoblja, kao u slučaju iz članaka 8. i 9. ovog zakonskog prijedloga (članci 26. i 27. Prijedloga zakona).

Uz članak 11.

Prema predloženoj članku 13. ovoga ZOMO (kojim se mijenja članak 87. ZOMO), pravo na mirovinu bi pripadalo korisniku u cijelosti za mjesec u kojem je on umro. Kako prema važećem članku 67. stavku 1. ZOMO obiteljska mirovina nakon smrti korisnika mirovine pripada od dana njegove smrti, potrebno je izvršiti i odgovarajuću dopunu članka 67. ZOMO, kako se u slučajevima ostvarivanja prava na obiteljsku mirovinu ne bi uspostavljalo dvostruko pravo na mirovinu (i dvostruka isplata mirovine) za dio mjeseca u kojem je došlo do smrti korisnika mirovine (jedna isplata umrlom korisniku, a druga članu njegove obitelji). Stoga se predlaže ova dopuna, prema kojoj će se obiteljska mirovina u tom slučaju moći steći najranije od prvoga sljedećeg mjeseca nakon mjeseca u kojemu je korisnik mirovine umro. Napominje se također da se time ne mijenjaju ostali uvjeti za ostvarivanje prava na obiteljsku mirovinu prema postojećem članku 67. ZOMO.

Uz članak 12.

U članku 79. stavku 10. ZOMO uređen je slučaj određivanja obiteljske mirovine djetetu ili djeci nakon smrti oba roditelja kada pravo na tu mirovinu postoji iza oba roditelja i kada osim djeteta (djece) nema korisnika te mirovine. Svrha ove odredbe jest da se djeci bez oba roditelja, koja su ostala bez roditeljskog uzdržavanja, omogući korištenje za njih povoljnijeg prava na mirovinu, odnosno povoljnije svote mirovine, budući da u tome slučaju pravo djeteta (djece) na obiteljsku mirovinu postoji na temelju mirovinskog osiguranja oba roditelja. Prema toj odredbi, obiteljska mirovina bi se u ovome slučaju trebala odrediti kao jedna mirovina, zbrajanjem osobnih bodova oba pokojna roditelja. U praksi se, međutim, ova odredba pokazala neprovedivom zato što se u pojedinim slučajevima često puta radilo o mirovini koju treba odrediti na temelju različitih propisa, tj. u različitim pravnim režimima, a i pravo na obiteljsku mirovinu se u ovim slučajevima ipak ostvaruje na temelju mirovinskog osiguranja, odnosno propisa o tome osiguranju koji važe posebno za svakog od roditelja. Stoga se predlaže izmjena ove odredbe tako što bi se pravo na obiteljsku mirovinu određivalo po pojedinom roditelju, kao dvije mirovine koje bi se isplaćivale korisniku odnosno, u slučaju više djece, u jednakom dijelovima. U vezi s time, u ovome slučaju potrebno je i izuzeti od primjene članak 89. Zakona, prema kojemu jedan korisnik može primati samo jednu mirovinu. Prihvaćanjem i provedbom predložene odredbe, obiteljska mirovina će se u ovim slučajevima ostvarivati i koristiti u jednakom opsegu kao do sada, a za njezinu provedbu nisu potrebna dodatna sredstva iz državnog proračuna.

Uz članke 13. i 14.

Od 1. siječnja 2008. pri određivanju prijevremenih starosnih mirovina primjenjuje se smanjenje polaznog faktora od 0,15% po mjesecu ranijeg odlaska u mirovinu u odnosu na

uvjet starosne dobi za starosnu mirovinu (65 godina života za muškarce, 60 godina za žene), što iznosi 1,8% po jednoj godini, odnosno 9% za 5 godina ranijeg odlaska u mirovinu (prije ispunjavanja navedenoga uvjeta). Praćenje primjene članka 78. ZOMO pokazalo je da se navedenim postotkom ne smanjuje prijevremena starosna mirovina razmjerno pogodnosti ranijeg odlaska u mirovinu koju koristi korisnik te mirovine, odnosno da postojeće smanjenje prijevremene starosne mirovine ne pokriva ukupne troškove te mirovine, s obzirom na buduće trajanje života njezinog korisnika. Stoga se predlaže određivanje postotka smanjenja polaznog faktora u opsegu važećem do 31. prosinca 2007., tj. za 0,34% po mjesecu ranijeg odlaska u mirovinu, što je ukupno 20,4% za 5 godina. Time će se ponovno uspostaviti ravnoteža u troškovima ovoga dijela mirovinskog sustava.

Također, cilj je svakoga mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti, pa tako i mirovinskog osiguranja koje se provodi prema ZOMO, da se što više odgodi odlazak u mirovinu odnosno da se osiguranici stimuliraju za što duže ostajanje u osiguranju, odnosno što duži rad. Slijedom toga, predlaže se dopuna članka 78. ZOMO (stavak 3.), kojom bi se na isti način, kako se smanjuje u slučaju prijevremene starosne mirovine, povećao polazni faktor osiguranicima koji odlaze u starosnu mirovinu nakon navršene 65. godine života, zavisno od njihove starosti u vrijeme ostvarivanja prava na mirovinu. Predložena mjera primjenjivala bi se jednako na muškarce i žene, bez obzira na to što će žene u prijelaznom razdoblju moći ostvariti starosnu mirovinu prije navršene 65. godine života, jer im je omogućen rad do te starosne dobi. Napominje se da se jednaki način stimuliranja što kasnijeg odlaska u mirovinu primjenjuje u njemačkom mirovinskom osiguranju (načelo: za koliko se ranije ide u mirovinu – manja mirovina, a za koliko se kasnije ide u mirovinu – veća mirovina). Ovu bi pogodnost mogli koristiti samo osiguranici, koji prvi put ostvaruju pravo na mirovinu i koji su tada stariji od 65 godina. Tako će se ujedno spriječiti njezino izigravanje za korisnike mirovine koji bi predloženo povećanje mogli ostvariti na temelju naknadnog zaposlenja u trajanju od najmanje jedne godine.

Uz članak 15.

Odredbama ZOMO nije izričito određeno s kojim danom prestaje pravo na mirovinu i ostala mirovinska primanja u slučaju smrti korisnika, pa se u praksi kao dan do kada pripada pravo na mirovinu, kao i ostala mirovinska primanja, uzima dan smrti korisnika. Zbog toga dolazi do vođenja neekonomičnih postupaka povrata preplaćenih sredstava prema bankama i nasljednicima, kada Zavod potražuje sredstva samo za dio mjeseca u kojem je korisnik umro. Naime, na temelju podataka o umrlim korisnicima mirovine u Zavodu u 2008. godini (38 240), o broju slučajeva u kojima Zavod potražuje preplaćena sredstva (7 900) i broju slučajeva u kojima se obustavlja postupak jer je svota preplate manja od 530 kn, kao i prosječne svote preplate po korisniku (1.174 kn), proizlazi da se ne isplati vođenje postupaka koji se vode u Zavodu (utvrđivanje preplate u isplati mirovina, postupak povrata i sudski postupak, administriranje u uredskom poslovanju i dr.), tj. da troškovi naplate premašuju ukupne naplaćene svote. Prihvatanjem i provedbom predložene izmjene ZOMO dugoročno će se smanjiti troškovi koji Zavod ima u provedbi obveza prema korisnicima mirovina (manje administriranja i postupaka prema korisnicima), a u postupku povrata i naplate preplaćenih svota mirovina ostat će samo slučajevi u kojima su ostvarene znatnije svote preplate, i u kojima će Zavod, kao i do sada, voditi postupke povrata i naplate preplaćenih svota mirovina. Stoga se predlaže dopuna članka 87. ZOMO, kojom bi se korištenje prava na mirovinu računalo za cijeli mjesec u kojemu je korisnik umro. Naime, računice su pokazale da troškovi postupka u ovim slučajevima (administriranje, regresni postupak i sudski postupak) premašuju efekte povrata razlike isplaćenih sredstava korisnicima mirovina. S druge strane, postići će se brže i racionalnije postupanje u slučajevima smrti korisnika.

Napominje se također da je člankom 115. Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji (Narodne novine br. 174/04, 92/05, 107/07, 65/09, 137/09) već propisano da se u slučaju smrti korisnika prava iz toga Zakona, "*prava utvrđuju zaključno s posljednjim danom u mjesecu u kojem je korisnik umro*", što se pokazalo efikasnim u praksi. Stoga nema razloga da se na predloženi način ne bi postupalo i u ostalim slučajevima. Na kraju, napominje se i da je važećim slovenskim Zakonom o pokojninskom i invalidskom zavarovanju (čl. 157. i 164.) i njemačkim Zakonom o rentnom osiguranju (članak 102.) ovo uređeno na isti način, kao u ovome prijedlogu, tj. da mirovina pripada za čitav mjesec u kojemu je umro korisnik, a obiteljska mirovina pripada od prvoga dana sljedećeg mjeseca. punomoći koriste bivši punomoćnici korisnika mirovine.

Uz članak 16.

Predloženom odredbom na potanji način uređuje se isplata mirovina ostvarenih prema ovome Zakonu, tako što bi se u stavku 1. uredila isplata u Republici Hrvatskoj, tako da bi se isplata mirovina preko računa u banci obavljala u pravilu, odnosno u gotovini, preko pošte. Isplata mirovina korisnicima u inozemstvu također se do sada obavljala preko banke (stavak 2.), u skladu s ugovorom o socijalnom osiguranju koji se primjenjuje s odnosnom državom, a u nedostatku toga – primjenom uzajamnosti (reciprociteta). Međutim, dosadašnja praksa primjene članka 88. ZOMO ukazala je na prazninu u propisu, jer jedan dio korisnika mirovine živi u državama s kojima nema ugovora ili odnosa uzajamnosti. Stoga se predlaže dopuna sadašnje odredbe mogućnošću da se u tome slučaju o odobravanju isplate u inozemstvo odlučuje posebnim rješenjem, na zahtjev korisnika mirovine.

Predloženom odredbom stavka 3. sudionici u isplati mirovina bili bi obvezni na sklapanje ugovora o isplati mirovina sa Zavodom. Novim stavcima 4., 5., 6. i 7. izričito bi se uredila obveza poslovnih banaka i Hrvatske pošte da vraćaju nepripadno doznačena sredstva nakon smrti korisnika. Naime, poslovne banke se pri sklapanju ugovora o isplati mirovinskih primanja protiv ugovaranju povrata nepripadnih doznaka nakon smrti korisnika, pozivajući se pri tome na odredbe Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine, br. 35/05 i 41/08) o vlasništvu tekućeg računa, Zakona o nasljeđivanju (Narodne novine, br. 48/03, 163/03 i 35/05) da trenutkom smrti korisnika u vlasništvo sredstava tekućeg računa stupaju njegovi nasljednici, kao i na bankovnu tajnu prema Zakonu o kreditnim institucijama (Narodne novine, br. 117/08 i 74/09). Međutim, tako se državni proračun na godišnjoj razini oštećuje u znatnim iznosima, jer sredstva koja su se neprijeporno trebala vratiti njemu ostaju na osobnim računima kod banaka. Napominje se da Zavod vodi s bankama sporove o povratu preplaćenih svota u ukupnoj vrijednosti od oko 2,3 milijuna kuna. Prema dosadašnjoj sudskoj praksi, osobito praksi trgovačkih sudova u posljednje vrijeme, za očekivati da će ti sporovi biti izgubljeni za Zavod (i državni proračun). Kako je u interesu državnog proračuna odnosno javnom interesu da se državnom proračunu vrate preplaćena sredstva mirovina i drugih primanja, predloženom normom će se prevladati postojeća situacija i osigurati povrat sredstava.

Prihvaćanjem predloženih odredbi poboljšala bi se i primjenu članka 5. stavka 1. ZOMO, prema kojoj se dospjela novčana primanja koja nisu isplaćena zbog smrti korisnika mogu nasljeđivati, a primanja iza korisnika, koji nema nasljednika, pripadaju Republici Hrvatskoj, tj. njezinom državnom proračunu. Na kraju, napominje se i da je odredbama članaka 118. i 119. Njemačkog socijalnog zakona na istovjetan način uređena obveza banaka da vraćaju nepripadno isplaćena mirovinska primanja.

Uz članak 17.

Vidjeti obrazloženje uz članke 13. i 14.

Uz članke 18. i 19.

U članku 91. ZOMO uređeno je primanje mirovine preko opunomoćenika za isplatu mirovine. S obzirom na to da se punomoć može ispostaviti i za isplatu mirovine preko računa u banci, bilo je potrebno stavak 1. ovoga članka dopuniti tako da bude nedvojbeno da se radi o punomoći za primanje mirovine koju isplaćuje Zavod, a ne banka. Nadalje, u praksi primjene odredaba ZOMO o isplati mirovina pokazala se potreba i za uređivanjem isplate u slučaju skrbništva i smještaja korisnika u ustanovi za zbrinjavanje starijih i nemoćnih osoba. Stoga se predlažu novi stavci 3. i 4. članka 91., kojim se uređuju i te situacije.

S obzirom na predložene dopune članka 91. ZOMO, potrebno je ugraditi odgovarajuće dopune i u članku 92. ZOMO, kojim se uređuju obveze primatelja mirovine da izvješćuje Zavod o svim promjenama kod korisnika mirovine, koje su od značaja za pravo na mirovinu u odnosnom slučaju (na primjer: smrt, zaposlenje ili obavljanje samostalne djelatnosti korisnika i dr.).

Uz članak 20.

Izmjenom članka 16. ZOMO, a u vezi s izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika (Narodne novine, br. 76/07), kojom je izmijenjeno obvezno osiguranje pomoraca, potrebno je izmijeniti i nadležnost za primanje prijave na osiguranje ove skupine osiguranika. Stoga se predlaže da, u slučaju domaćeg poslodavca (brodara) – za prijavu na osiguranje bude nadležna područna služba sjedišta brodara ili njegove podružnice, a u slučaju stranog poslodavca – da za prijavu na osiguranje bude nadležna područna služba lučke kapetanije preko koje se obavio ukrcaj na brod.

Uz članak 21.

Na sastanku od 29. listopada 2009, koji je održan u organizaciji Vlade Republike Hrvatske o nadzoru nad primjenom propisa iz područja radnih odnosa i zaštite na radu, inicirano je, između ostalog, preispitivanje i mijenjanje rokova za prijave na mirovinsko i zdravstveno osiguranje radi omogućavanja bolje kontrole poslodavaca, zaštite radnika i njihovih prava i učinkovitog rada Državnog inspektorata Republike Hrvatske. Povodom toga, razmotreni su rokovi za zaključivanje ugovora o radu i prijava na osiguranje prema propisima o radu, mirovinskom i zdravstvenom osiguranju, te se predlaže da se dosadašnji rok od 15 dana iz članka 101. stavka 1. točaka 1. do 3. ZOMO za prijave, objave i promjene u osiguranju skрати s 15 dana na 8 dana. Time će se omogućiti ažurnije vođenje podataka o osiguranicima i ostalih podataka koji se prikupljaju i koriste u provedbi mirovinskog osiguranja, te smanjiti mogućnost zlouporaba pri prijavljivanju na osiguranje.

Uz članak 22.

Prema važećem članku 128. ZOMO, Hrvatski sabor potvrđuje Statut Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje i njegove izmjene i dopune. Praksa je pokazala da takvo normativno rješenje ne osigurava operativnost u radu Zavoda, s obzirom na postupak koji se tim povodom vodi u Hrvatskom saboru, tim više, što se u provedbi preustroja Zavoda, koji je u tijeku, predviđaju i izmjene odnosno dopune nekih njegovih statutarnih odredaba. Valja napomenuti i da prema članku 65. Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (Narodne novine, br. 80/08), Statut Hrvatskog zavoda za zapošljavanje ne potvrđuje Hrvatski sabor, već Vlada Republike Hrvatske, a temeljem članka 87. stavaka 2. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju (Narodne novine, br. 150/08, 94/09 i 131/09) na Statut Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje suglasnost daje Vlada Republike Hrvatske.

Dakle, predloženim zakonskom izmjenom ne mijenja se ništa u pogledu položaja i obveza Zavoda, kao javne ustanove, ali se stvaraju uvjeti za bržu i operativniju provedbu njegova preustroja. Također, nema razloga da se potvrđivanje Statuta Zavoda, kao i njegovih izmjena i dopuna, ne uredi na način koji se već primjenjuje u sustavu zapošljavanja. Stoga se predlaže da ubuduće Statut Zavoda potvrđuje Vlada Republike Hrvatske, a ne Hrvatski sabor, kao do sada.

Uz članak 23.

Praćenjem primjene ZOMO, pokazala se potreba za dopunom naslova Glave X. ("Naknada štete"), u kojoj je osim naknade štete Zavodu obuhvaćeno i stjecanje bez pravne osnove, tj. kada neka osoba primi neko davanje iz mirovinskog osiguranja koje joj ne pripada. Stoga se predlaže odgovarajuća dopuna na slova te glave.

Uz članke 24. i 25.

Odredbom članka 164. ZOMO uređeno je pravo Zavoda na povrat nepripadno isplaćenog novčanog primanja iz mirovinskog osiguranja. S obzirom na to da se u praksi pod "osiguranom osobom" iz stavka 1. ovoga članka može smatrati (i često smatra) samo osiguranik, a ne i korisnik mirovine. Stoga se predlaže da se brisanjem riječi "Osigurana" navedena dilema otkloni tako što se pod osobom koja je primila neko primanje, koje joj ne pripada, podrazumijeva fizička ili pravna osoba, tj. svaka osoba koja je primila to primanje u odnosnom slučaju.

Predloženim novim stavkom 3, kojim se propisuje donošenje upravnog akta o nepripadnoj isplati određuje se da se postupak povrata nepripadno isplaćenih mirovinskih davanja vodi prvo kao upravni postupak, a ako to ne uspije – kao sudski spor. Predložena odredba proizašla je iz sudske prakse, u kojoj redovni sudovi u postupcima povrata nepripadnih isplata zahtijevaju da Zavod nepripadnu isplatu i njezinu svotu utvrđuje u upravnom postupku. Na predloženi način smanjio bi se broj sudskih sporova koje u slučajevima iz ovoga članka vodi Zavod i ubrzao postupak povrata jer se konačno upravno rješenje smatra ovršnom ispravom na temelju koje Zavod može pokrenuti ovršni postupak bez prethodnog parničnog postupka. Istovremeno se na taj način štiti i interes dužnika jer mu se omogućava korištenje svih pravnih sredstava (žalbe) u upravnom postupku, odnosno u upravnom sporu (tužbe).

Razlozi za brisanje riječi "osiguranik" iz članka 166. ZOMO isti su kao u slučaju iz članka 24. ovoga Prijedloga zakona.

Uz članke 26. - 28.

Kako se u člancima 6. i 7. ovoga Prijedloga zakona predlaže da se, u izvršavanju obveza iz Odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske, br. U-I-1152/2000, U-I-1814/2001, U-I-1478/2004, U-I-3137/2004 i U-I-3760/2005, od 18. travnja 2007. godine, žene izjednače s muškarcima u pogledu uvjeta starosne dobi i mirovinskog staža za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu i prijevremenu starosnu mirovinu, ovim bi se odredbama to izjednačavanje izvršilo postupno, po 6 mjeseci svake godine, počevši od 1. siječnja 2011., zaključno do 2019. godine, tako da bi se ta prava od 1. siječnja 2020. ostvarivala pod jednakim uvjetima, bez obzira na spol osiguranika (članci 26. i 27. zakonskog prijedloga). S obzirom da izmjena Zakona stupa na snagu 1. listopada ove godine, potrebno je u ovoj godini zadržati uvjete za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu i prijevremenu starosnu mirovinu za žene, koji su na snazi prema odredbama sada važećeg Zakona.

Također, u prijelaznom razdoblju do konca 2019. godine, sniženje dobne granice na temelju staža osiguranja s povećanim trajanjem obavljalo bi se u odnosu na postupno povećavanje

uvjeta starosne dobi za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu za žene po pojedinoj godini toga razdoblja (članak 28. Prijedloga zakona).

Uz članak 29.

Ovom odredbom osigurava se ženama, koje prvi put stječe mirovinu u prijelaznom razdoblju iz članka 26 ovoga Zakona, odnosno koje ostvaruju pravo na starosnu mirovinu od navršenih 60 godina i 6 mjeseci u 2011. godini do 65. godine života (31. prosinac 2019.), povećanje polaznog faktora za određivanje mirovine za 0,34% za svaki kalendarski mjesec koji je protekao od navedene navršene starosne dobi do dana ostvarivanja prava, a najviše za 5 godina.

Uz članak 30.

Ovom odredbom ovlašćuje se ministar nadležan za mirovinsko osiguranje da uz prethodnu suglasnost ministra financija u roku od dva mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona, donese pravilnik iz članka 7. stavka 3. ovoga Zakona.

Uz članak 31.

Predlaže se da ove izmjene i dopune ZOMO stupe na snagu 1. listopada 2010. godine.

TEKST ODREDBI VAŽEĆEG ZAKONA KOJE SE MIJENJAJU ILI DOPUNJUJU

ZAKON O MIROVINSKOM OSIGURANJU (Narodne novine, br. 102/98)

Članak 10.

(1) Obvezno su osigurani:

- 1) zaposlenici i s njima, prema posebnim propisima, izjednačene osobe,
- 2) osobe koje su izabrane ili imenovane na dužnosti u tijelima državne vlasti, jedinicama lokalne uprave i samouprave i jedinicama lokalne samouprave, ako za taj rad primaju plaću,
- 3) osobe koje se nakon završenog školovanja nalaze na obveznom praktičnom radu ili na dobrovoljnoj praksi (volonteri), ako rade s punim radnim vremenom, bez obzira na to primaju li za taj rad plaću, odnosno naknadu,
- 4) hrvatski državljani koji su u Republici Hrvatskoj zaposleni kod stranih diplomatskih, konzularnih i drugih međunarodnih predstavništava ili u osobnoj službi kod stranih državljana, ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno,
- 5) strani državljani i osobe bez državljanstva, koji su zaposleni na teritoriju Republike Hrvatske, ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno.

(2) Nezaposlene osobe obvezno su osigurane pod uvjetima i u trajanju utvrđenim propisima o zapošljavanju.

Članak 11.

Obvezno su osigurani:

- 1) obrtnici i trgovci pojedinci, upisani u odgovarajući registar,
- 2) osobe koje u skladu s posebnim propisima, samostalno obavljaju profesionalnu djelatnost kao što su odvjetnici, liječnici, zubari, umjetnici, novinari, odgajatelji, lektori, prevoditelji, primalje i drugi,
- 3) vrhunski športaši i šahisti, ako nisu osigurani po drugoj osnovi.

Članak 12.

(1) Poljoprivrednici i članovi njihovih kućanstava, koji obavljaju poljoprivrednu djelatnost kao jedino ili glavno zanimanje, obvezno se osiguravaju ako u trenutku podnošenja prijave na osiguranje imaju:

- 1) navršenih 15 godina života,
- 2) zdravstvenu sposobnost za obavljanje poljoprivredne djelatnosti,
- 3) katastarski i drugi prihod kućanstva u prethodnoj godini u visini od najmanje 25% od prosječne godišnje bruto plaće svih zaposlenih u prethodnoj godini u Republici Hrvatskoj po osiguranom članu kućanstva,
- 4) prebivalište u općini ili gradu u kojoj se nalazi zemlja kućanstva, odnosno u kojoj se bave poljoprivredom ili u njoj susjednoj općini ili gradu.

(2) Iznimno od odredbe stavka 1. točke 3. ovoga članka, ako katastarski prihod u prethodnoj godini nije valoriziran, katastarski prihod kućanstva uzet će se iz godine u kojoj je katastarski prihod posljednji put valoriziran i usporediti s prosječnom plaćom svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj u toj godini.

(3) Smatra se da osobe iz stavka 1. ovoga članka ne obavljaju poljoprivrednu djelatnost kao jedino ili glavno zanimanje ako su obvezno osigurane po drugoj osnovi, ako su korisnici mirovine ili su na redovitom školovanju.

(4) Poljoprivrednim kućanstvom, prema ovom Zakonu, smatra se zajednica življenja, privređivanja i trošenja prihoda ostvarenih radom članova kućanstva, bez obzira na srodstvo, pod uvjetom da najmanje jedan član kućanstva obavlja poljoprivrednu djelatnost kao jedino ili glavno zanimanje.

(5) Pod drugim prihodom kućanstva, prema stavku 1. točki 3. ovoga članka, smatra se porezu podložan prihod ostvaren u pružanju usluga fizičkim ili pravnim osobama te prihod od drugih djelatnosti, kao i prihod od uzgoja peradi, stoke i slično.

Članak 13.

Obvezno su osigurani članovi uprave trgovačkih društava, ako nisu obvezno osigurani po drugoj osnovi.

Članak 15.

(1) Obvezno je osiguran roditelj koji obavlja roditeljske dužnosti u prvoj godini života djeteta, a nije obvezno osiguran po drugoj osnovi, ako je dijete hrvatski državljanin i ako roditelj i dijete imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj. Rođenjem sljedećeg djeteta, prije navršetka prve godine života prethodnog djeteta, prestaje pravo na obvezno osiguranje po prethodno rođenom djetetu.

(2) Ako oba roditelja obavljaju roditeljske dužnosti prema djetetu, a nisu osigurani po drugoj osnovi, obvezno se osigurava majka djeteta, ako se roditelji drukčije ne dogovore.

Članak 16.

(1) Na osobni zahtjev obvezno se osiguravaju hrvatski državljani zaposleni u inozemstvu kod međunarodnih organizacija i stranih poslodavaca ili na brodovima pod stranom zastavom, ako nisu obvezno osigurani prema inozemnim propisima na koje se odnosi međunarodni ugovor o socijalnom osiguranju.

(2) Pod uvjetima iz stavka 1. ovoga članka obvezno se osiguravaju hrvatski državljani zaposleni na teritoriju Republike Hrvatske kod međunarodnih organizacija.

(3) Obvezno osiguranje iz stavka 1. i 2. ovoga članka uspostavlja se od dana zaposlenja, a najranije od 1. siječnja godine u kojoj je podnesena prijava na osiguranje.

Članak 24.

Osiguranicima iz članka 10. stavka 1. točke 4., članka 11. do 14. i članka 16. i 17. ovoga Zakona koji su sami obveznici plaćanja doprinosa, računa se kao staž osiguranja razdoblje provedeno u osiguranju, ako su u cijelosti plaćeni doprinosi za mirovinsko osiguranje i obveze koje proizlaze iz neuplaćenih doprinosa.

Članak 30.

Pravo na starosnu mirovinu ima osiguranik kada navršši 65 godina života (muškarac), odnosno kada navršši 60 godina života (žena) i 15 godina mirovinskog staža.

Članak 31.

Pravo na prijevremenu starosnu mirovinu ima osiguranik kada navrši 60 godina života i 35 godina mirovinskog staža (muškarac), odnosno kada navrši 55 godina života i 30 godina mirovinskog staža (žena).

Članak 66.

(1) Roditelj kojega je osiguranik ili korisnik prava uzdržavao do svoje smrti ima pravo na obiteljsku mirovinu:

1) ako je do smrti osiguranika ili korisnika prava navršio, i to: otac - 60 godina života, a majka - 50 godina života ili

2) ako je otac mlađi od 60 godina života, a majka mlađa od 50 godina, ali je do smrti osiguranika ili korisnika prava nastala opća nesposobnost za rad, sve dok takva nesposobnost traje.

(2) Ako roditelj iz stavka 1. točke 2. ovoga članka tijekom trajanja prava na obiteljsku mirovinu navrši godine života iz stavka 1. točke 1. ovoga članka, trajno zadržava pravo na mirovinu.

Članak 67.

(1) Član obitelji ima pravo na obiteljsku mirovinu od dana kada su ispunjeni uvjeti propisani za stjecanje prava na mirovinu, ako je zahtjev za ostvarivanje prava podnesen u roku od šest mjeseci od dana ispunjenja uvjeta. Ako je zahtjev podnesen nakon isteka roka od šest mjeseci od dana ispunjenja uvjeta, član obitelji ima pravo na obiteljsku mirovinu od prvoga dana podnošenja zahtjeva i za šest mjeseci unatrag.

(2) Članu obitelji koji je u trenutku podnošenja zahtjeva i ostvarivanja prava na obiteljsku mirovinu zaposlen ili obavlja djelatnost na osnovi koje je osiguran, obiteljska mirovina se isplaćuje od prvoga idućeg dana nakon prestanka zaposlenja, odnosno obavljanja djelatnosti.

(3) Članu obitelji koji zahtjev za obiteljsku mirovinu podnese nakon prestanka zaposlenja ili obavljanja djelatnosti na temelju koje je bio osiguran, obiteljska mirovina koja mu pripada unatrag, prema stavku 1. ovoga članka, ne isplaćuje se za ono razdoblje u kojem je bio zaposlen ili obavljao djelatnost na temelju koje je bio osiguran.

(4) Kada netko od članova obitelji podnese zahtjev za ostvarivanje prava na obiteljsku mirovinu poslije drugih članova obitelji koji su već ranije ostvarili pravo na mirovinu, određuje se nova obiteljska mirovina i isplaćuje od prvoga dana idućega mjeseca nakon podnošenja zahtjeva.

Članak 69.

(1) Ako pravo na obiteljsku mirovinu ima samo udovica ili udovac i djeca osiguranika, ili samo roditelji osiguranika ili samo druga djeca bez roditelja, a neki od njih žive odvojeno, ukupna se svota obiteljske mirovine dijeli na jednake dijelove, pa se svakom članu obitelji isplaćuje pripadajući dio mirovine.

(2) Ako pravo na obiteljsku mirovinu ima udovica, odnosno udovac, djeca i roditelji osiguranika, a neki od njih žive odvojeno, ukupna se svota obiteljske mirovine prethodno podijeli na dio koji pripada udovici, odnosno udovcu i djeci osiguranika i na dio koji pripada roditeljima osiguranika, a onda se svaki od tih dijelova dijeli na jednake dijelove, pa se svakom članu obitelji isplaćuje pripadajući dio mirovine.

(3) Ako pravo na obiteljsku mirovinu ima udovica, odnosno udovac, djeca ili roditelji osiguranika i druga djeca bez roditelja, a neki od njih žive odvojeno, ukupna se svota obiteljske mirovine prethodno podijeli na dio koji pripada udovici, odnosno udovcu, djeci ili roditeljima osiguranika i na dio koji pripada drugoj djeci bez roditelja, a onda se svaki od tih dijelova dijeli na jednake dijelove, pa se svakom članu obitelji isplaćuje pripadajući dio mirovine.

(4) Obiteljska se mirovina dijeli, prema stavku 1. do 3. ovoga članka, i u slučaju kada se nekome od korisnika privremeno obustavi isplata obiteljske mirovine koja mu pripada ako se obiteljska mirovina ponovno ne određuje prema članku 68. ovoga Zakona.

Članak 78.

1) Polazni faktor ovisi o dobi osiguranika na dan stjecanja prava na mirovinu. Polazni faktor određuje u kojem se opsegu uzimaju u obzir vrijednosni bodovi pri utvrđivanju mjesečne svote mirovine. Vrijednosni bodovi uzimaju se u punom opsegu (polazni faktor 1,0):

- 1) kod invalidskih mirovina,
- 2) kod obiteljskih mirovina nakon smrti osiguranika,
- 3) kod starosnih mirovina.

(2) Polazni faktor za određivanje prijevremene starosne mirovine utvrđuje se tako da se polazni faktor iz stavka 1. ovoga članka za svaki kalendarski mjesec smanjuje za 0,3% osiguraniku prije navršene 65. godine života - muškarcu, odnosno 60. godine života - ženi.

Članak 79.

(1) Osobni bodovi za određivanje mirovine dobivaju se tako da se prosječni vrijednosni bodovi iz članka 75. stavka 3. ovoga Zakona pomnože s ukupnim mirovinskim stažom i polaznim faktorom.

(2) Osnovica za utvrđivanje osobnih bodova su vrijednosni bodovi:

1) osiguranika - za određivanje starosne mirovine, prijevremene starosne mirovine i invalidske mirovine,

2) umrlog osiguranika - za određivanje obiteljske mirovine.

(3) Pri određivanju osobnih bodova osiguranika za određivanje invalidske mirovine, ako je invalidnost uzrokovana ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću, uzimaju se u obzir vrijednosni bodovi najmanje za 40 godina mirovinskog staža.

(4) Pri određivanju osobnih bodova umrlog osiguranika, za određivanje obiteljske mirovine uzimaju se u obzir vrijednosni bodovi najmanje za 21 godinu mirovinskog staža.

(5) Pri određivanju osobnih bodova umrlog osiguranika, čija smrt je uzrokovana ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću, za određivanje obiteljske mirovine uzimaju se u obzir vrijednosni bodovi najmanje za 40 godina mirovinskog staža.

(6) Ako je osiguranik umro kao korisnik invalidske mirovine ostvarene zbog profesionalne nesposobnosti za rad, koja mu je za razdoblje njegova zaposlenja, odnosno obavljanja samostalne djelatnosti isplaćivana prema članku 80. stavku 1. točki 5. ovoga Zakona, osobni bodovi umrlog osiguranika odredit će se tako da će se uzeti u obzir i vrijednosni bodovi za staž osiguranja nakon nastanka njegove invalidnosti.

(7) Ako pravo na obiteljsku mirovinu imaju samo djeca nakon smrti oba roditelja, za određivanje obiteljske mirovine uzet će se u obzir zbroj osobnih bodova oba umrla osiguranika.

(8) Nakon smrti korisnika starosne mirovine, prijevremene starosne mirovine ili invalidske mirovine, obiteljska mirovina odredit će se od svote mirovine koja je korisniku pripadala u trenutku smrti uz primjenu mirovinskog faktora iz članka 80. ovoga Zakona.

(9) Ako pravo na obiteljsku mirovinu imaju samo djeca, nakon smrti oba roditelja koji su ostvarili starosnu mirovinu, prijevremenu starosnu mirovinu ili invalidsku mirovinu, obiteljska mirovina odredit će se od svote koju čini zbroj tih mirovina koje su korisnicima pripadale u trenutku smrti, uz primjenu mirovinskog faktora iz članka 80. ovoga Zakona.

Članak 87.

(1) Mirovine i ostala novčana primanja iz mirovinskog osiguranja utvrđuju se u mjesečnoj svoti i isplaćuju unatrag.

(2) Dospjela primanja iz stavka 1. ovoga članka, koja nisu isplaćena zbog okolnosti koje je izazvao korisnik primanja, kao što je nedostavljena obavijest o promjeni adrese, nedostavljena potvrda o životu ili neobnovljena punomoć i drugo, mogu se naknadno isplatiti najviše za 12 mjeseci unatrag, računajući od dana podnošenja zahtjeva za isplatu.

Članak 88.

Isplata mirovina u inozemstvo obavlja se u skladu s međunarodnim ugovorom ili na temelju uzajamnosti.

Članak 90.

(1) Korisnik prijevremene starosne mirovine koji je nakon stjecanja prava na mirovinu navršio najmanje jednu godinu staža osiguranja, može ostvariti, pravo na starosnu mirovinu, odnosno prijevremenu starosnu mirovinu, ako su ispunjeni uvjeti godina života iz članka 30., odnosno članka 31. ovoga Zakona. Nova mirovina odredit će se prema članku 74. do 82. ovoga Zakona, prema ukupnom navršenom mirovinskom stažu i ostvarenim vrijednosnim bodovima prije i poslije ostvarivanja prava na prijevremenu starosnu mirovinu.

(2) Pri određivanju mirovine prema stavku 1. ovoga članka, polazni faktor se određuje prema starosti osiguranika na dan ponovnog ostvarivanja prava, prema članku 78. stavku 2. ovoga Zakona i umanjen za 0,3% za svaki mjesec za koji je osiguranik primao mirovinu.

(3) Korisniku mirovine koji se zaposli ili počne obavljati djelatnost na temelju koje postoji obveza osiguranja, isplata mirovine se obustavlja.

(4) Iznimno od stavka 3. ovoga članka, korisniku invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad iz članka 34. stavak 1. ovoga Zakona, ne obustavlja se isplata te mirovine.

(5) Korisniku starosne mirovine može se odrediti nova mirovina, ako je navršio najmanje jednu godinu staža osiguranja nakon priznanja prava na starosnu mirovinu. Nova mirovina odredit će se prema članku 74. do 82. ovoga Zakona prema ukupno navršenom mirovinskom stažu i ostvarenim vrijednosnim bodovima prije i poslije ostvarivanja prava na starosnu mirovinu.

(6) Korisniku invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad ako ostvari invalidsku mirovinu zbog opće nesposobnosti za rad, starosnu ili prijevremenu starosnu mirovinu, nova mirovina odredit će se na temelju mirovinskog staža i ostvarene plaće do dana stjecanja prava na invalidsku mirovinu zbog opće nesposobnosti za rad, prava na starosnu ili prijevremenu starosnu mirovinu.

Članak 91.

(1) Korisnik mirovine može ovlastiti opunomoćenika da u njegovo ime prima mirovinu, odnosno naknadu zbog tjelesnog oštećenja.

(2) Punomoć iz stavka 1. ovoga članka vrijedi jednu godinu.

Članak 92.

Korisnik prava, odnosno opunomoćenik iz članka 91. ovoga Zakona dužan je u roku od 15 dana prijaviti Zavodu svaku promjenu nastalu u osobnim ili u stvarnim okolnostima koja utječe na pravo ili na opseg korištenja toga prava.

Članak 100.

Za vođenje matične evidencije mjesno je nadležna područna ustrojstvena jedinica Zavoda, i to:

- 1) za osiguranike zaposlene kod poslodavca - prema sjedištu poslodavca,
- 2) za osiguranike samostalnih djelatnosti - prema mjestu registracije, odnosno obavljanja djelatnosti,
- 3) za osiguranike zaposlene u inozemstvu - prema prebivalištu koje je osiguranik imao prije odlaska u inozemstvo,
- 4) za nezaposlene - prema sjedištu nadležne službe zapošljavanja,
- 5) za poljoprivrednike - prema sjedištu tijela nadležnog za utvrđivanje katastarskog prihoda od poljoprivrede,
- 6) za korisnike prava - ustrojstvena jedinica Zavoda u kojem je osiguranik ostvario pravo iz mirovinskog osiguranja, odnosno ustrojstvena jedinica Zavoda koja obavlja isplatu mirovinskog primanja,
- 7) za osiguranike pomorce zaposlene na brodovima pod stranom zastavom - prema mjestu prebivališta,
- 8) za osiguranike u produženom osiguranju - prema prebivalištu osiguranika,
- 9) za osiguranike članove uprave trgovačkih društava - prema sjedištu trgovačkog društva.

Članak 101.

(1) Podatke za vođenje matične evidencije obveznici dostavljaju u sljedećim rokovima:

- 1) podatke o početku poslovanja, prestanku poslovanja i promjenama u poslovanju obveznika plaćanja doprinosa - u roku od 15 dana od dana početka poslovanja, od dana prestanka poslovanja, odnosno od dana nastale promjene u poslovanju obveznika plaćanja doprinosa,
- 2) podatke o početku osiguranja, prestanku osiguranja, promjenama tijekom osiguranja, kao i promjene podataka - u roku od 15 dana od dana početka zaposlenja ili osiguranja ili od pravomoćnosti rješenja o svojstvu osiguranika i osnovici osiguranja, od dana prestanka zaposlenja ili osiguranja, odnosno od dana promjena tijekom osiguranja,
- 3) podatke o utvrđenom stažu osiguranja, plaći, osnovici osiguranja, doprinosima, naknadi plaće za vrijeme bolovanja iz zdravstvenog osiguranja i stažu osiguranja nakon prestanka zaposlenja - najkasnije do kraja travnja za prethodnu kalendarsku godinu,
- 4) promjene podataka o stažu osiguranja, plaći, osnovici osiguranja i naknadi plaće za vrijeme bolovanja iz zdravstvenog osiguranja - u roku od 15 dana od dana utvrđene promjene dostavljenih podataka, a podatke o naknadno utvrđenom mirovinskom stažu - u roku od 15 dana od dana kada je rješenje o utvrđivanju mirovinskog staža postalo pravomoćno,
- 5) podatke o invalidima rada s pravom na profesionalnu rehabilitaciju - u roku od 15 dana od dana kada je rješenje o priznanju tog prava, odnosno o prestanku tog prava postalo pravomoćno.

(2) Zavod je dužan unijeti podatke u matičnu evidenciju u sljedećim rokovima:

- 1) podatke iz stavka 1. točke 1. i 2. ovoga članka u roku od 8 dana od dana zaprimanja prijave,
- 2) podatke iz stavka 1. točke 3. do 5. ovoga članka u roku od 60 dana od dana zaprimanja prijave, a najkasnije do kraja tekuće godine za prethodnu godinu.

Članak 128.

- (1) Statut Zavoda donosi upravno vijeće, a potvrđuje ga Hrvatski državni sabor.
- (2) Statutom Zavoda uređuje se naročito:
 - ustrojstvo,
 - prava, obveze i odgovornosti tijela upravljanja,
 - obavljanje stručno - administrativnih, pravnih i njima sličnih poslova,
 - i druga pitanja propisana zakonom značajna za rad Zavoda.
- (3) Statut i drugi opći akti Zavoda kojima se uređuju prava i obveze osiguranika i korisnika prava objavljuju se u "Narodnim novinama".

X. NAKNADA ŠTETE

Članak 160.

- (1) Zavod ima pravo zahtijevati naknadu štete u slučajevima predviđenim u ovom Zakonu, a koju štetu predstavljaju novčana davanja na teret mirovinskog osiguranja.
- (2) Naknada stvarne štete, koju Zavod ima pravo zahtijevati u slučajevima iz ovoga Zakona, obuhvaća troškove i svote davanja koje se isplaćuju iz mirovinskog osiguranja i to:
 - 1) novčana davanja isplaćena na osnovi priznatog prava na mirovinu u razmjernoj svoti,
 - 2) troškove profesionalne rehabilitacije kao i novčane naknade u svezi s korištenjem tog prava.
- (3) Zahtjevom za naknadu štete može se obuhvatiti ukupna svota štete (kapitalizirana šteta) ili svota stvarne štete (pojedino davanje) koja se odnosi na određeno razdoblje (npr. kalendarska godina).
- (4) Kada se šteta sastoji u obvezi Zavoda na trajna novčana davanja, Zavod može zahtijevati plaćanje naknade štete u jednoj ukupnoj svoti (kapitalizirana šteta). Ta se svota izračunava prema visini priznate mirovine i prema Tablicama aktuarske matematike koje utvrđuje Zavod. Zavod može zahtijevati plaćanje naknade štete u ukupnoj svoti i neposredno od društva za osiguranje.
- (5) Visina naknade štete prema odredbama stavka 2. točke 1. ovoga članka određuje se prema preostalom trajanju mirovinskog staža i godina života korisnika, odnosno osobe po kojoj su članovi obitelji stekli pravo na mirovinu, potrebnih za stjecanje prava na punu starosnu mirovinu.

Članak 164.

- (1) Osigurana osoba koja primi neko novčano davanje iz mirovinskog osiguranja koje joj ne pripada, dužna ga je vratiti Zavodu.
- (2) Obveza vraćanja davanja stečenog bez osnove postoji:
 - 1) kada je pravo iz mirovinskog osiguranja ostvareno protivno ovom Zakonu,
 - 2) kada je novčano davanje isplaćeno u svoti većoj od pripadajuće.

Članak 166.

(1) Potraživanja naknade štete, prema odredbama ovoga Zakona, zastaraju istekom rokova određenih Zakonom o obveznim odnosima.

(2) Rokovi zastare potraživanja naknade štete u slučajevima iz ovoga Zakona počinju teći od dana kada je u upravnom postupku postalo konačno rješenje kojim je osiguraniku priznato pravo na primanje iz mirovinskog osiguranja, odnosno kojim je utvrđeno da isplaćeno davanje ne pripada ili pripada u manjem opsegu.

(3) Na svotu potraživanja, na ime naknade štete, Zavod ima pravo na zateznu kamatu u visini određenoj zakonom koja teče od idućega dana nakon isteka roka određenog u pozivu odgovornoj osobi da naknadi štetu.

ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MIROVINSKOM OSIGURANJU (Narodne novine, br. 147/02)

Članak 2.

U članku 10. stavku 1. točki 3. riječi: "ako rade s punim radnim vremenom" brišu se.

Članak 3.

U članku 11. dodaje se točka 4. koja glasi:

"4) osobe koje su po osnovi obavljanja samostalne djelatnosti poljoprivrede i šumarstva obveznici poreza na dohodak ili poreza na dobit."

Članak 4.

Članak 12. mijenja se i glasi:

"(1) Poljoprivrednici koji obavljaju poljoprivrednu djelatnost kao jedino ili glavno zanimanje obvezno se osiguravaju ako su vlasnici, posjednici, zakupci ili koncesionari poljoprivrednog zemljišta.

(2) U smislu ovoga Zakona smatra se da osobe iz stavka 1. ovoga članka ne obavljaju poljoprivrednu djelatnost kao jedino ili glavno zanimanje ako su obvezno osigurane po drugoj osnovi, ako su korisnici mirovine, ili su na redovitom školovanju."

Članak 13.

U članku 78. stavku 2. postotak: " 0,3%" zamjenjuje se postotkom: "0,34%".

Članak 14.

U članku 79. iza stavka 3. dodaje se novi stavak 4. koji glasi:

"(4) Ako je invalidnost, na osnovi koje osiguranik stječe pravo na invalidsku mirovinu, uzrokovana djelomično ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću, a djelomično bolešću ili ozljedom izvan rada, invalidska mirovina koja osiguraniku pripada odredit će se kao jedna mirovina od zbroja osobnih bodova obračunatih u razmjernom dijelu za slučaj ozljede na radu ili profesionalne bolesti prema stavku 3. ovoga članka i u razmjernom dijelu za slučaj bolesti ili ozljede izvan rada prema stavku 1. ovoga članka."

Dosadašnji stavci 4. – 9. postaju stavci 5. – 10.

Članak 18.

U članku 90. stavku 2. postotak: "0,3%" zamjenjuje se postotkom: "0,34%".

U stavku 3. iza riječi: "osiguranja," dodaju se riječi: "osim u slučaju iz članka 16.a ovoga Zakona".

Članak 20.

U članku 100. točki 5. riječi: "prema sjedištu tijela nadležnog za utvrđivanje katastarskog prihoda od poljoprivrede" zamjenjuju se riječima: "prema prebivalištu osiguranika".

ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MIROVINSKOM OSIGURANJU (Narodne novine, br. 117/03)

Članak 2.

U članku 30. iza stavka 1. dodaje se stavak 2. koji glasi:

"(2) Iznimno od odredbe stavka 1. ovoga članka, pravo na starosnu mirovinu ima osiguranik zaposlen s nepunim radnim vremenom kada navršši 65 godina života (muškarac), odnosno kada navršši 60 godina života (žena) i ako provede 15 godina u osiguranju."

ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MIROVINSKOM OSIGURANJU (Narodne novine, br. 177/04)

Članak 1.

U Zakonu o mirovinskom osiguranju ("Narodne novine", br. 102/98., 127/00., 59/01., 109/01., 147/02., 117/03. i 30/04.) u članku 10. stavku 1. točka 4. mijenja se i glasi:

"4) hrvatski državljani koji su zaposleni kod inozemnih organizacija sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koje ne uživaju diplomatski imunitet (strano predstavništvo, međunarodna organizacija i ustanova), kod inozemnih fizičkih osoba s prebivalištem ili sjedištem u Republici Hrvatskoj, ili kod diplomatskih misija i konzularnih ureda strane države te međunarodnih organizacija ili predstavništva sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koji uživaju diplomatski imunitet, ili u osobnoj službi kod stranih državljana, ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno".

Iza točke 5. dodaje se točka 6. koja glasi:

"6) izaslanici radnici koji za poslodavca sa sjedištem u Republici Hrvatskoj obavljaju poslove u drugoj državi te osobe na radu u diplomatskoj misiji ili konzularnom uredu Republike Hrvatske u inozemstvu."

Iza stavka 2. dodaje se stavak 3. koji glasi:

"(3) Obvezno su osigurane osobe koje pružaju pomoć i njegu hrvatskim ratnim vojnim invalidima iz Domovinskog rata i koje za taj rad primaju naknadu prema posebnim propisima."

Članak 2.

U članku 11. točki 4. na kraju rečenice umjesto točke stavlja se zarez i dodaje se točka 5. koja glasi:

"5) osobe koje ostvaruju prihod i upisane su u registar obveznika poreza na dohodak od samostalne djelatnosti, a nisu osigurane po drugoj osnovi."

Članak 4.

U članku 16. stavak 2. mijenja se i glasi:

"(2) Pod uvjetima iz stavka 1. ovoga članka obvezno se osiguravaju i hrvatski državljani zaposleni na teritoriju Republike Hrvatske kod poslodavaca sa sjedištem u inozemstvu, koji nemaju registriranu podružnicu u Republici Hrvatskoj."

Članak 8.

U članku 24. iza brojke: "17." dodaju se riječi: "stavka 1., 2. i 3."

Članak 18.

U članku 100. u točki 1. na kraju rečenice dodaju se riječi: "odnosno prema sjedištu njegove podružnice,".

Članak 19.

U članku 101. stavku 1. točke 3. i 4. brišu se.

Dosadašnja točka 5. postaje točka 3.

U stavku 2. točki 2. riječi: "do 5." brišu se.

ZAKON IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MIROVINSKOM OSIGURANJU (Narodne novine, br. 92/05)

Članak 2.

U članku 67. stavku 1. iza riječi: "prvoga dana" dodaju se riječi: "idućeg mjeseca nakon".

Članak 5.

U članku 88. iza riječi: "ugovorom" dodaju se riječi: "o socijalnom osiguranju".

ZAKON IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MIROVINSKOM OSIGURANJU (Narodne novine, br. 79/07)

Članak 2.

U članku 78. stavku 2. brojka: "0,34%" zamjenjuje se brojkom: "0,15%".

**ZAKON IZMJENAMA I DOPUNAMA
ZAKONA O MIROVINSKOM OSIGURANJU
(Narodne novine, br. 35/08)**

Članak 3.

U članku 30. stavak 2. briše se.

Članak 5.

U članku 78. stavku 2. riječi: "navršene 65. godine života – muškarcu, odnosno 60. godine života – ženi" zamjenjuju se riječima: "navršenih godina života propisanih za stjecanje prava na starosnu mirovinu".

Članak 6.

U članku 90. stavku 2. brojka: "0,34%" zamjenjuje se brojkom: "0,15%".